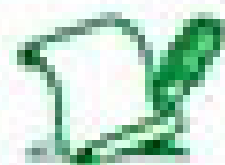

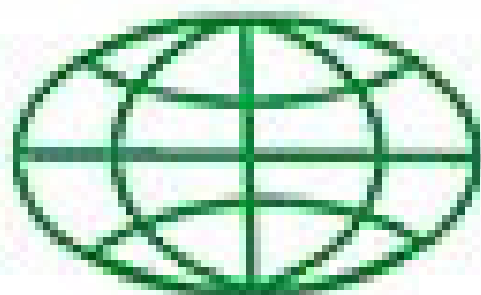
№2, 2017. (Випуск 43)

ISSN 2311-3383

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Серія: Географія

Охарактеризованы актуальные проблемы развития туристической инфраструктуры на территории Нижнесилезского воеводства, а в частности: неравномерное развитие туристических центров, слабая реклама, транспортные и экологические проблемы. Проанализированы проблемы развития сферы туризма в отдельных городах нижней Силезии. В работе предложены перспективные направления развития туристической инфраструктуры в Нижней Силезии, а особенно: улучшения туристических марок, строительство транспортной инфраструктуры и сети туристических путей, решение экологических проблем.

Ключевые слова: гостиничные и гастрономические объекты, инфраструктура, Нижняя Силезия, туристическая инфраструктура, транспортная сеть, туристические аттракции.

Abstract:

Ivan Rudakevych. MODERN TRENDS OF DEVELOPMENT OF TOURIST INFRASTRUCTURE IN THE CITIES OF LOWER SILESIA.

In the given work the spatial aspects of the development of tourist infrastructure in the cities of Lower Silesia are considered. Scientific approaches to the concept of tourist infrastructure are analyzed, as well as the analysis of components is conducted. The tourist values of Lower Silesia as a factor of tourism development on its territory are described. Considerable attention has been given to its natural objects: relief, superficial and therapeutic waters, a network of national parks. Lower Silesian Voivodeship also has rich historical and cultural potential for development of tourism. The main types of centers of development of tourism infrastructure among the cities of Lower Silesia are described. The spatial aspects of the development of network of hotel and gastronomic enterprises are analyzed. During the last years, considerable investments are directed towards the property of a transport infrastructure. The region has traditionally developed a network of railways and highways. Lower Silesia is also considering the spatial characteristics of the development of accompanying infrastructures (ski lifts, tourist information centers, tourist routes). Current problems of development of tourist infrastructure in the territory of Lower Silesia are dedicated. The problems of development of tourism sphere in selected cities of Lower Silesia are analyzed. These include uneven development of tourist centers, poor promotion, transportation and ecological problems. Perspective directions of development of tourist infrastructure in Lower Silesia consist of improvement of tourist brands, development of transport infrastructure and networks of tourist routes, decisions with ecological problems.

Key words: accommodation and gastronomy, infrastructure, Lower Silesia, tourist attractions, tourist infrastructure, transport network.

Надійшла 12.10.2017р.

УДК 910.4:796.5](477.87)=161.2(045]

Лариса МЕДВІДЬ, Надія КАМПОВ, Сергій МАХЛИНЕЦЬ

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ РЕГІОНУ

В статті досліджено особливості територіальної організації гірськолижного туризму та виділено регіони Закарпатської області, які є найбільш привабливими для його розвитку. Визначено показники, за якими розрізняються гірськолижні курорти, та особливості формування і розвитку їх інфраструктури. Відзначено, що розвиток гірськолижного туризму в регіоні неможливий без належної інвестиційної підтримки, зокрема, розробки інвестиційних проектів розбудови інфраструктури гірськолижних комплексів найбільш популярних територій.

Ключові слова: гірськолижний туризм, гірськолижний курорт, гірськолижний регіон, гірськолижна інфраструктура, гірськолижні комплекси.

Постановка проблеми. Гірськолижний туризм є видом активного туризму, який спрямований на гармонійний розвиток людини та зміцнення її здоров'я. Динамічні темпи зростання гірськолижного відпочинку та формування системи сучасних гірськолижних курортів призвели до створення цілої системи індустрії гірськолижного туризму, яка включає елементи таких видів туризму як лікувально-оздоровчого, рекреаційного та екологічного. Для окремих регіонів України, зокрема для Закарпатської області, гірськолижний туризм може стати напрямком сталого розвитку, який позитивно впливає на економіку, розширює сферу зайнятості місцевих жителів, формує позитивний імідж території, в тому числі як території «зимової рекреації».

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження туристичних об'єктів у межах рекреаційних територій проводяться в різних наукових галузях з охопленням широкого спектру проблем і стосуються економічної, суспільно-політичної, екологічної, географічної та інших сфер. Питання розміщення рекреаційних об'єктів, в тому числі гірськолижних, з врахуванням географічної складової розглядали в своїй роботі українські та зарубіжні науковці – О.Бейдик, Т. Божук, В.Гетьман, М.Рутинський, І.Смаль, М.Бірсан, С.Дороцькі, П.Розняк, В.Константін та ін.; економічної складової – Т.Ткаченко, Н.Коновалова, О.Левицький, М.Пітюлич, М.Фальк, Р.Манінг та ін.; екологічної складової – М.Голубця, М.Запотічного, В.Кияка, В.Кравцова, С.Стойки, К.Райса,

К.Ріксена та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання формування гірськолижних курортів, їх розташування, особливостей функціонування та інфраструктурне забезпечення розглядалися в різних площинах. Однак, попри високий інтерес фахівців до проблем розвитку гірськолижного туризму в регіоні, сьогодні не вирішеними залишаються питання територіальної організації гірськолижного туризму. Тому існує потреба в подальших теоретично-методичних та практичних дослідженнях у цьому напрямку.

Мета статті. Проаналізувати територіальну організацію гірськолижного туризму, проблеми та подальші перспективи його розвитку в Закарпатській області.

Виклад основного матеріалу. Закарпатська область є однією з найбільш привабливих та популярних туристично-рекреаційних територій України. З врахуванням фізико-географічних, кліматичних, природно-ресурсних та соціально-економічних умов та з огляду на складне історичне минуле, багатовікове співіснування багатьох народів і релігій область відноситься до територій, сприятливих для розвитку туристично-рекреаційної галузі. Мальовничі гірські ландшафти, які займають 80% території області, створюють додаткові умови для організації природничих видів туризму. В цілому, економіка Закарпатської області зорієнтована на розвиток сфери послуг, частка якої в структурі економіки становить 50-60%.

Закарпаття, як і всі гірські території, на відміну від височин та низовин характеризуються багатьма особливими ознаками, які визначають форми економічного розвитку регіону, спеціалізацію господарства тощо.

Гірські території є особливими територіями з певними обмеженнями, які обумовлені географічною ізоляцією, складністю рельєфу, кліматичних умов, вразливістю екосистем, малодоступністю та розпорошеністю населення. Належність тієї чи іншої території до гірських визначається Законом України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» (від 15.02.1995 р. № 56/95-ВР) критеріями віднесення населених пунктів до категорії гірських є. Серед чинників виділяються саме суворі кліматичні умови: холодна і довга зима (середня тривалість – не менше 115 днів, середньодобова температура повітря у січні не перевищує мінус 4 градуси за Цельсієм), прохолодне коротке літо (середня тривалість – не більше двох місяців, середньодобова температура у липні не перевищує 20-39 градусів за

Цельсієм), велика кількість опадів (середньорічна сума опадів у рідкому і твердому стані – не менше 600 міліметрів), мають місце селеві явища, повені, вітровали, снігові намети, сейсмічність землі [6].

Саме рельєф та клімат є тими елементами, які детермінують та ускладнюють господарську діяльність на гірських територіях.

При цьому гірські хребти, їх географічне положення, висота, крутизна і експозиція схилів впливають на кількість опадів, їх розподіл та характер випадання.

Важливим напрямком розвитку гірських територій є гірськолижний туризм, адже зблизько 70 об'єктів гірськолижного спорту та туризму Карпат 40 знаходяться в Закарпатській області. Загальна площа гірських спусків регіону становить понад 10000 км² і є найбільшою серед областей Карпат. Гірськолижні комплекси розрізняються за такими показниками, як місткість, принцип розміщення в ландшафті, принципи містобудівного розміщення та типом композиційно-планувальної структури.

Типовими районами Закарпатської області, які найбільш привабливі для розвитку гірськолижного туризму, є Рахівський (Драгобрат, Рахів, Ясіня, Лезещина, Кобилецька Поляна, Богдан, Чорна Тиса), Міжгірський (Синевирська Поляна, Пилипець, Ізки, Міжгір'я, Подобовець, Синевир), Воловецький (Жденієво, Верхній Студений-Бескід, Біласовиця), Великоберезнянський (Ужок-Волосянка, Вишка-Красія, Ломшори), Свалявський (Солочин, Поляна), Тячівський (Усть-Чорна, Калина-Великий), Перечинський (Воєводино, Новоселиця), Хустський (Велятино, Шаян), Іршавський (Осій), Мукачівський (Синяк) [3].

Гірськолижні курорти Закарпатської області за висотою, яка впливає на стійкість снігового покриву, можна поділити на три групи: 1) високогірні (з висотою верхньої станції підйомника 1500–2000 м н.р.м. та ємністю туристів більше 1000 осіб/день) – Драгобрат, Кострино («Красія») та Подобовець; 2) середньогірні (з висотою верхньої станції підйомника 1000–1500 м н.р.м. та ємність туристів до 500 осіб/день) – Пилипець, Ізки, Жденієво; 3) низькогірні (з абсолютною висотою верхньої станції підйомника нижче 1000 м н.р.м. ємністю туристів до 300 осіб/день) – Синяк, Шаян, Поляна.

В області можна виділити багато гірсько-рекреаційних осередків розвитку гірськолижного туризму, які поєднують в собі бальнеологічні курорти та гірськолижні зони. Наприклад, «Поляна», «Квітка Полонини», «Шаян»,

«Синяк» тощо (рис. 1).

Рис. 1. Головні гірськолижні курорти Закарпатської області (інтерактивна карта) [1].

Зимовий відпочинок у Закарпатській області приваблює шанувальників гірськолижного спорту. Організація масового відпочинку гірськолижників, забезпечення при цьому необхідного комфорту призвели до створення в регіоні цілої індустрії зимового відпочинку з сучасними гірськолижними центрами, які включають готельні комплекси, систему канатно-крісельних і бугельних доріг – підйомників, траси спусків різної протяжності й складності, навчальні схили, служби облаштування та підготовки трас і контрольно-рятувальні служби, спортивні організації й споруди, магазини, пункти прокату спортінвентарю, «гірськолижні школи».

Більшість гірськолижних комплексів регіону орієнтована на цілорічне туристичне обслуговування та розміщена вздовж основних транспортних шляхів: автомагістралі міжнародного значення Київ – Чоп, національного значення Мукачево – Рахів–Рогатин–Львів та залізничної гілки Львів – Мукачево, або в структурі населеного пункту чи прилягаючої території до нього, що дозволяє комплексно розвивати та використовувати їх інфраструктуру. Лише окремі гірськолижні комплекси, зокрема Драгобрат, розміщуються автономно, тобто орієнтуються виключно на обслуговування гірськолижників. Це створює ряд проблем, зокрема з доставкою туристів до місця катання.

Кожна група курортів має свою специфіку, особливості територіального розташування, однак при цьому всім властиві диспропорції, які нівелюються соціально-економічним потенціалом: незадовільним станом автодорожніх комунікацій, фізичною та морально

застарілою матеріально-технологічною базою, нерозвиненим середовищем правового та економічного регулювання процесів інвестиційного забезпечення, слабким розвитком допоміжних інфраструктурних складових рекреаційної сфери, малоефективними організаційно-економічними методиками управління господарськими процесами.

Висота снігового покриву на гірських схилах та його сезонна стійкість залежить не тільки від висоти місцевості над рівнем моря, але й від розташування району катання та експозиції схилів. На стан снігового покриву впливають і кліматичні особливості території (наприклад, температура повітря, напрям вітру та його силу тощо). Для усунення негативного впливу вітру на сніговий покрив лижних трас їх прокладають на заліснених схилах, на яких краще зберігається сніговий покрив, і забезпечується більш комфортне відчуття при катанні. Однак, у цьому випадку потрібні додаткові витрати на розчищення траси від дерев.

Найбільш високогірний гірськолижний курорт не тільки Закарпаття, але й України є Драгобрат, який розташований на висоті 1300 – 1700 м н. р. м. з перепадами висот близько 500 м, крутістю схилів 30°–45°. Курорт знаходиться на території Карпатського біосферного заповідника в межах гірського масиву Свидовець, що належить до Полонинсько-Чорногірської геоморфологічної області та лежить у межах Рахівського адміністративно-територіального району. Підковоподібна форма гірського масиву Свидовець створює ідеальні умови для формування стійкого снігового покриву починаючи з листопада. В окремі

роки сніговий покрив на курорті зберігається до кінця травня, [4] що дозволяє екстремалам здійснювати «пізнє/літнє» катання на лижах. Верхня частина схилу є безлісою та сформована субальпійськими та альпійськими луками. З вершини гори в безхмарну погоду відкривається панорама гір Петросу, Говерли та Близниці.

Гірськолижний комплекс розташований на східних схилах гори Стіг, має дві окремі гірськолижні зони, розділені тальвегом, який покритий лісом – «Драгобрат-1» та «Драгобрат-2». Переважна більшість трас курорту розрахована на прихильників «цивілізованого катання», а це понад десять трас різного рівня складності довжиною від 1200 м до 2000 м та навчальний схил довжиною 300 м. Загальна протяжність обладнаних трас становить понад 10 км., найдовший спуск має перепад висот 400 м. і тягнеться 1,3 км. Пропускна спроможність курорту є великою і становить близько 3700 осіб на день. Траси курорту обслуговуються підйомниками (деякі працюють на кілька спусків).

Більшість схилів гірськолижного курорту має природний сніговий покрив, які, за потреби, обробляється ратраками та використовуються лижниками-початківцями (прості пологі схили). На курорті є можливості для катання досвідчених лижників (круті бугристі ділянки, різноманітні ярки і кулуари) та можливості для катання на сноубордах по цілинному снігу [2]. Поєднання ввігнутих схилів і горизонтальних поверхонь масиву Свидовець дає можливість виділити гірськолижні траси на схилі гори Стіг за рівнем складності: низького рівня складності (одна синя), середнього рівня складності (п'ять червоних) та високого рівня складності (три чорні траси).

Одночасно гірськолижний курорт Драгобрат є відмінним місцем для любителів екстремального спуску – фрірайдерів. «Дикі» траси для фрірайдерів починаються з вершини г.Близниці. Приблизна довжина вільного спуску – 3 км.

Разом з тим гірськолижний курорт Драгобрат має ряд проблем. Зокрема, відсутність єдиного плану розбудови курорту. Гірськолижні зони курорту планувально об'єднані єдиною зоною щільної забудови, яка сформувалася стихійно, але повністю підпорядкована складному рельєфу курорту. Ця особливість вважається головною перевагою курорту, водночас вона є і недоліком – місце розташування високо в горах у віддаленому місці, з одного боку, забезпечує найдовший лижний сезон (до середини травня), з іншого – робить його важкодоступним для туристів.

Важливим центром гірськолижного туризму регіону є гірськолижний комплекс «Красія», розташований у Великоберезнянському районі біля підніжжя гори Красія (1037м) між селами Вишка та Костринська Розтока. Гірськолижні траси курорту займають північний схил гори Красія з найдовшою гірськолижною трасою в Україні та характеризуються зручністю й універсальністю і підходять як для початківців, так і для професіоналів. Лижний сезон на курорті триває 60-70 днів (грудень-квітень) [5]. У малосніжний період частина трас засніжується штучно. На курорті працюють шість підйомників: один крісельний, два бугельних та один мультиліфт. Витяги обслуговують гірськолижні траси синього та червоного рівнів складності. Всі схили рівномірно пологі, ширина спускових коридорів – від 30 до 60 м. Траси організовані таким чином, що з вершини можна спуститися до початку будь-якого з витягів. Курорт має добре розвинену інфраструктуру, яка спроможна обслужити за день понад 2500 відвідувачів: величезна кількість готелів, прокатний пункт з широким асортиментом гірськолижного спорядження, ресторани та розважальні заклади робить його привабливим для українських та іноземних туристів.

Важливою групою гірськолижних курортів Закарпатської області є комплекси, розташовані на Полонинському хребті в межах схилів Полонини Боржава. Гірськолижний масив є розгалуженим гірським хребтом з хвилястими лініями вершин, що створює гірськолижні зони різної складності із влаштуванням трас. Вдале розташування вершин Полонин створює унікальний місцевий мікроклімат, який забезпечує велику кількість опадів взимку й стійкий сніговий покрив з грудня до кінця березня. У межах Боржавського масиву сформувалися гірськолижні комплекси: Подобовець, Пилипець, Ізки.

Село Подобовець Міжгірського району знаходиться на висоті 780 м н.р.м. на північному схилі Полонини Боржава, яка є частиною Полонинського хребта. Біля підніжжя гори Високий Верх знаходиться курорт Подобовець. Траси курорту різної складності (з перепадами висот більше, ніж 360 м), крутістю схилів більше 45° та загальною протяжністю 2500 м. Це складні, переважно спортивні, траси для любителів екстремального відпочинку з випуклими схилами. В якості «родзинки» можна розглядати придатність Подобовця до фрірайду, сноу-бордизму. Курорт забезпечує прийом понад 1200 гірськолижників у день. Тут працюють чотири витяги завдовжки 1230

м.: із верхньої станції витягу можна піднятися на г. Високий Верх (1598 м), короткий бугельний витяг знаходиться на висоті 350 м. довжиною 700 м., невеликий дитячий підйомник. Одна із трас курорту освітлюється вночі, створюючи можливість для «нічного» катання. Лижний сезон тут триває з грудня до березня [8].

На межі Міжгірського та Воловецького районів на висоті 700–750 м знаходиться гірськолижний курорт Пилипець. Гірськолижні траси курорту розміщуються на прилеглих до села Пилипець північних схилах г.Гемба (1497 м) та г. ЖидМагура (1517 м) з перепадом висот більше, ніж 400 м, які оточують Полонину Боржава. Загалом Полонинський хребет має асиметричну форму – північно-західні схили є більш пологими й довгими у порівнянні з північно-східними. Така особливість рельєфу схилу дозволила облаштувати на Пилипці три види складності трас – червоні, сині та чорні. Гірськолижний комплекс Пилипець має три бугельних витяги, що обслуговують чотири траси, спроможні приймати близько 4000 відвідувачів щоденно.

Новим гірськолижним комплексом, що розташований неподалік від популярних курортів Подобовець і Пилипець, є екокурорт Ізки. Пологі широкі гірськолижні траси комплексу знаходяться на схилах г.Магура на висоті 600 м н.р.м., з перепадом висот 250 м. З неї можна на лижах переїхати до гірськолижного курорту Боржавські полонини (с. Пилипець). За рахунок рельєфу прокладені траси легкої й середньої складності – зелені та сині, довжиною від 1000 м до 1800 м та перепадом висот 250 м. Два витяги курорту – двомісний крісельний (980м) та бугельний (950 м) обслуговують до 1000 відпочиваючих у день.

Гірськолижний курорт Верхній Студений, відомий як селище Бескид, є частиною курортної зони Закарпатської області, яка знаходиться у межах Боржавських гірських долин на незначній відстані від відомих гірськолижних курортів Подобовець та Пилипець. Курорт розташований на висоті 710 м. н.р.м. та використовує для гірськолижного спуску північні схили гори Бескид, стійкий сніговий покрив на якій встановлюється з початку грудня і тримається до початку квітня. Курорт з розвинутою інфраструктурою має чотири траси загальною довжиною понад 1000 м з перепадом висот 160-200 м, які підходять як для початківців так і для любителів. Гірськолижні спуски обслуговуються трьома бугельними витягами та одним канатним. У межах комплексу працює прокат гірськолижного спорядження.

Жденієво – новий гірськолижний курорт у західній частині Українських Карпат, знаходиться біля підніжжя головного Бескидського хребта на висоті 542 м (неподалік гори Пікуй (1405 м)). На схилах курорту облаштована траса довжиною 800 м з перепадом висот 200 м, працює бугельний витяг, є прокат гірськолижного спорядження, працює лижна школа. Поблизу Жденієва можна знайти чисельні траси і витяги для катання аматорів-сноубордистів.

Міжгір'я – гірськолижний центр, розміщений на північно-західному схилі г. Маковиця (696 м н.р.м.) та знаходиться в оточенні полонин Боржава і Красна. Поруч розташовані гори Кам'янка, Кук і Стримба. На території гірськолижного комплексу є три відмінно обладнані траси довжиною 2500 м, які спроможні обслужити понад 600 відвідувачів на день. Піднятися на схили можна на 3-х крісельних і 2-х бугельних витягах. На схилах Маковиці працюють прокатні пункти, лижна школа для дітей та дорослих.

Кожен із гірськолижних туристичних центрів Закарпатської області відзначається особливостями інфраструктури. Одним із значимих показників щодо розвитку гірськолижних місцевостей і курортів є рівень транспортного забезпечення. Воно характеризує можливості використання залізничного чи автомобільного сполучення, трансферу до курорту та можливості під'їзду відпочиваючих безпосередньо до витягів, наявність автостоянки поблизу витягів із достатньою кількістю місць для паркування автотранспортних засобів. Практично кожен із гірськолижних центрів регіону потребує модернізації транспортної інфраструктури, поліпшення стану доріг як при під'їзді до самого курорту, так і при русі внутрішньою дорожньою мережею, якою безпосередньо доставляють лижників до гірськолижних баз.

На рішення користувачів відвідати той чи інший курорт впливає стан трас. Тому важливим елементом інфраструктури гірськолижних курортів, від якого залежать можливості використання схилів для катання, є також стан гірськолижних трас, технічний стан обладнання (витягів та канатно-крісельних доріг), штучне засніження схилів, їх освітлення тощо. Незадовільний, а подекуди й небезпечний стан гірськолижних трас, неутрамбовані спеціальною технікою (ратраками) схили роблять неможливим безпечне катання.

На стан снігового покриття значний вплив мають погодні умови. Значні погодні аномалії – теплі, малосніжні зими, призводять до необхідності застосовувати установки штучного засніження трас – «снігові гармати», обладнані

внутрішнім фреоновим охолоджувачем, що дає змогу створити штучний сніговий покрив, навіть при плюсовій температурі. Використання «снігових гармат» на гірськолижних курортах створює можливості раніше розпочинати та пізніше закінчувати сезон катання.

На розвиток гірськолижного туризму в регіоні впливають і умови придбання квитків (на місці – в касі чи автоматі, попереднього продажу – замовлення, бронювання), уніфікація квитка (можливість використання одного квитка на всіх витягах). Швидкість обслуговування рекреантів є основним показником, який визначає рівень розвитку інфраструктури гірськолижних комплексів.

Особливої уваги на гірськолижних курортах заслуговує такий елемент інфраструктурного забезпечення, як освітлення гірськолижних трас у вечірній час. Використання прожекторів для освітлення основних ділянок схилів гір дає можливість активного відпочинку у темний час доби. Це позитивно впливає на збільшення кількості відпочиваючих часу експлуатації гірськолижного устаткування.

Заклади розміщення посідають важливе місце у функціонуванні гірськолижних курортів і характеризуються кількістю, місткістю і тривалістю експлуатації, ціновою політикою, часом роботи, асортиментом страв (у т.ч. і місцевої кухні), швидкістю обслуговування відвідувачів, наявністю умов для відпочинку з дітьми, можливістю зберігання лижного інвентарю та спорядження. Привабливість гірськолижного курорту визначається також наявністю пунктів прокату гірськолижного спорядження та функціонуванням різновікових лижних шкіл.

Невід'ємною складовою інфраструктури для гірських туристичних центрів є наявність контрольно-рятувальної служби, закладів з надання послуг страхування, медичного і технічного обслуговування.

Заклади дозвілля та розваг мають важливе значення для відпочиваючих, вони визначаються видовим різноманіттям, кількістю, місткістю, часом роботи, атрактивністю, репертуаром, наявністю відповідних програм для дітей.

Зважаючи на те, що створення гірськолижних баз та їх матеріальне забезпечення потребує значних фінансових витрат розвиток гірськолижного туризму в регіоні не можливий без належної інвестиційної підтримки. Зокрема, реалізуються і розробляються інвестиційні проекти розбудови інфраструктури гірськолижних комплексів найбільш популярних територій області: території в районі с. Синяк,

с. Ясіня – Полонина Драгобрат, с. Кваси – г. Близниця, Полонини Руни, гірськолижних курортів Полонини Боржава.

Реалізація інвестиційних проектів туристично-рекреаційного сектору, безумовно, матиме значний соціально-економічний вплив на розвиток Закарпатської області, а саме: створення якісного туристично-рекреаційного продукту, здатного максимально задовольнити потреби населення; створення нових робочих місць; збільшення туристичних потоків; розвиток супутньої інфраструктури та ін.

Грандіозним проектом розвитку гірськолижного туризму регіону може стати проект розвитку курорту «Свидовець», який буде продовженням гірськолижного комплексу «Буковель». Логістику майбутнього курорту має забезпечити лісова дорога довжиною 25 км, з якої 11,2 км треба прокласти. Дорога буде покрита гравієм з боковим водовідведенням. Проектом передбачається будівництво 60 готельних комплексів різного типу, 33 підвісних канатних доріг, облаштування 230 км лижних трас, 120 закладів харчування, магазинів, фітнес-центрів, медичних закладів, банківських відділень, багаторівневих парковок, заплановано будівництво приватного аеродрому із злітною смугою довжиною 1000 м для посадки невеликих літаків. Інфраструктура гірськолижного курорту зможе одночасно приймати 28 тис. відвідувачів, для обслуговування яких буде задіяно 5 тис. персоналу [7].

Проте, основною проблемою, яка уповільнює реалізацію інвестиційних проектів розвитку інфраструктури гірськолижних, спортивних і туристичних закладів регіону, стримує залучення як іноземних, так і вітчизняних інвестицій у туристичну галузь Закарпатської області, розбудову туристичної та спортивної інфраструктури є складна процедура виділення земельних ділянок під будівництво рекреаційних об'єктів, так як більшість із них належать до земель лісового фонду. Вирішення даного питання можливе шляхом внесення відповідних змін до підзаконних нормативно-правових актів України.

Висновки. Більшість гірськолижних курортів Закарпатської області має вигідне територіальне розташування, належну інфраструктуру, користуються популярністю серед туристів. Розташування зимових курортів на території регіону є нерівномірним. Значна кількість із них розміщена на Боржавській полонині, вдале розташування хребтів якої створює унікальний місцевий мікроклімат, який забезпечує велику кількість опадів взимку та стійкий сніговий покрив. Всі вони мають хороше транспортне

сполучення та розвинуто інфраструктуру – гірськолижні траси з витягами, обладнання для штучного засніження схилів, нічне освітлення. На території курортів працює багато пунктів прокату гірськолижного спорядження та аксесуарів, сервісних пунктів з підготовки та ремонту гірських лиж. На більшості гірськолижних курортів регіону зберігається баланс між розвитком інфраструктури проживання та відпочинку і самою гірськолижною інфраструктурою.

Подальші дослідження є перспективними у напрямку дослідження територіальної організації гірськолижного туризму. Здійснення аналізу стану гірськолижних територій, що сформувалися на території Закарпатської області, дозволять визначити і спрогнозувати стратегію їх розвитку для забезпечення зростаючих потреб активного зимового відпочинку.

Література:

1. Головні гірськолижні курорти Закарпатської області (інтерактивна карта) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/136250>
2. Гулич О.І. Рекреаційний потенціал Українських Карпат та сучасний стан його освоєння / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2004. – 56 с.
3. Закарпаття зимове: лижі, витяги, оздоровлення. Департамент економічного розвитку і торгівлі. – Ужгород, 2016.
4. Офіційний сайт курорту Драгобрат. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drago-brat.com>
5. Офіційний сайт курорту Красія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://krasiya.com.ua>.
6. Про статус гірських населених пунктів в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 57/95 ВР від 15.02.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/56/95>
7. Свидовець. Анатомія Карпат. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://m.nv.ua/exec/carpathians3d/index.html>.
8. Туристичні об'єкти Закарпатської області: Збірник / Р.В. Корсак, М.В. Корсак, М.В. Гребенюк. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2017. – 416 с.

References:

1. Holovni hirs'kolyzhni kurorty Zakarpat's'koyi oblasti (interaktyvna karta) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/136250>
2. Hulych O.I. Rekreatsinyy potentsial Ukrayins'kykh Karpat ta suchasnyy stan yoho osvoyennya / NAN Ukrayiny. Instytut rehional'nykh doslidzhen'. – L'viv, 2004. – 56 s.
3. Zakarpattya zymove: lyzhi, vytyahy, ozdovlennya. Departament ekonomichnoho rozvytku i torhivli. – Uzhhorod, 2016.
4. Ofitsiynyy sayt kurortu Drago-brat. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.drago-brat.com>
5. Ofitsiynyy sayt kurortu Krasiya. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://krasiya.com.ua>.
6. Pro status hirs'kykh naselenykh punktiv v Ukraini [Elektronnyy resurs]: Zakon Ukrayiny № 57/95 VR vid 15.02.1995 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/56/95>
7. Svydovets'. Anatomiya Karpat. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://m.nv.ua/exec/carpathians3d/index.html>.
8. Turystychni ob'yekty Zakarpats'koyi oblasti: Zbirnyk / R.V. Korsak, M.V. Korsak, M.V. Hrebenyuk. – Uzhhorod: Polihrafsentr «Lira», 2017. – 416 s.

Аннотация:

Л.И.Медвидь, Н.С.Кампов, С.С.Махлинец. ТЕРРИТОРИАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ГОРНОЛЫЖНОГО ТУРИЗМА.

В статье определено, что Закарпатская область с учетом физико-географических, климатических, природно-ресурсных и социально-экономических условий относится к территориям, благоприятных для развития туристско-рекреационной отрасли. Ее горные территории характеризуются определенными ограничениями, которые обусловлены географической изоляцией, сложностью рельефа, климатических условий, уязвимостью экосистем и малодоступностью, которые затрудняют хозяйственную деятельность, но используются для развития горнолыжного туризма. Выделены показатели, на основании которых горнолыжные комплексы региона различаются между собой.

Отмечено, что типичными районами Закарпатской области, наиболее привлекательными для развития горнолыжного туризма, является Раховский (Драгобрат, Рахов, Ясиня, Лезещина, Ясная Поляна, Богдан, Черная Тиса), Межгорский (Синевирская Поляна, Пилипец, Изки, Межгорье, Подобовец, Синевир), Воловецкий (Жденево, Верхний Студеный-Бескид, Беласовица), Великоберезнянский (Ужок-Волосянка, Вышка-Красия, Ломшоры), Свалявский (Солочин, Поляна), Тячевский (Усть-Черная, Калина-Великий), Перечинский (Воеводино, Новоселица), Хустский (Велятино, Шаян), Иршавский (Осий), Мукачевский (Синяк).

Установлено, что большинство горнолыжных комплексов региона ориентировано на круглогодичное туристическое обслуживание и размещены вдоль основных транспортных путей или в структуре населенного пункта или прилегают к нему, что позволяет комплексно развивать и использовать их инфраструктуру. Определено, что каждый из горнолыжных туристических центров Закарпатской области характеризуется особенностями инфраструктуры, которая включает гостиничные комплексы, систему подъемников, трассы спусков различной протяженности и сложности, учебные склоны, службы устройства и подготовки трасс и контрольно-спасательные службы, спортивные организации и сооружения, магазины, пункты проката спортивного инвентаря, «горнолыжные школы».

Отмечено, что развитие туризма в регионе невозможно без надлежащей инвестиционной поддержки. В частности, разработаны инвестиционные проекты развития инфраструктуры горнолыжных комплексов наиболее популярных территорий области: с. Синяк, с. Ясиня – Полонина Драгобрат, с. Квасы – г. Близница,

Полонины Руны, горнолыжных курортов Боржавских Полонин.

Ключевые слова: горнолыжный туризм, горнолыжный курорт, горнолыжный регион, горнолыжная инфраструктура, горнолыжные комплексы.

Abstract:

L.I. Medvid, N.S. Kampov, S.S. Makhlins. TERRITORIAL ORGANIZATION OF SKI TOURISM IN THE REGION.

In the article, it has been determined that the Transcarpathian region, taking into account physical-geographical, climatic, natural-resource and socio-economic conditions, belongs to the territories favorable for the development of the tourist-recreational industry. Its mountain territories are characterized by certain restrictions, which are caused by geographical isolation, the complexity of the relief, climatic conditions, a vulnerability of ecosystems and inaccessibility, complicate the economic activity, but are used for the development of ski tourism. Of the 70 ski-and-tourism and tourism objects of the Carpathians, 40 are located in the Transcarpathian region. The total area of the mountain ranges of the region is more than 10,000 km² and is the largest among the Carpathian regions.

Ski complexes in the region differ in such indicators as capacity, the principle of placement in the landscape, the principles of urban planning and the type composition and planning structure. In height, which affects the stability of snow cover, they can be divided into three groups: 1) high-altitude - Dragobrat, Kostrino (Krasia) and Podobovets; 2) the middle mountains - Pylypets, Izki, Zhdeniyevo; 3) low-altitude - Sinyak, Shayan, Polyana.

Typical areas of the Transcarpathian region that are most attractive for the development of ski tourism are Rakhiv (Dragobrat, Rakhiv, Yasinya, Leszechishna, Kobyletska Polyana, Bogdan, Chorna Tysa), Mizhgirsky (Synevirska Polyana, Pylypets, Izki, Mezghorja, Podobovets, Synevyr) Volovetsky (Zhdeniyevo, Upper Student-Beskid, Bilasovitsa), Velyky Berezhnyansky (Uzhok-Volosyanka, Vishka-Krasiya, Lomshory), Svalyavsky (Solochin, Polyana), Tyachiv (Ust-Chorna, Kalina-Veliky), Perechyn (Vojvodino, Novoselytsya), Khust (Velyatino, Shayan), Irshavsky (Axis), Mukachivsky (Syniak).

Most of the skiing complexes in the region are oriented on year-round tourist services and are located along the main transport routes: the highways of international importance Kyiv-Chop, the national significance of Mukachevo-Rakhiv-Rogatin-Lviv and the railway branches of Lviv-Mukachevo, in the structure of the settlement or adjacent to it, that allows complex development and use of their infrastructure. Only some of the ski complexes, in particular, Dragobrat, are located autonomously, that is, they are exclusively oriented for the maintenance of skiers. This creates a number of problems, including the delivery of tourists to the place of skiing.

Each of the skiing tourist centers of the Transcarpathian region is characterized by the peculiarities of the infrastructure. One of the important indicators for the development of ski resorts and resorts is the level of transport. It describes the possibilities of using rail or motor transport, transfers to the resort and the possibility of a passenger's entrance directly to the ski lifts, the presence of a parking lot near the ski lifts with plenty of parking places for motor vehicles.

The organization of mass recreation of skiers, while providing the necessary comfort, contributes to the formation of modern ski centers, which include hotel complexes, a system of rope-chair and ski-lifts roads, slopes of various lengths and complexity, educational slopes, services of arrangement and preparation of trails and control and rescue services, sports organizations and buildings, shops, rental equipment for sporting equipment, "ski schools".

At the decision of users to visit this or that resort affects the state of the tracks. Therefore, an important element of the infrastructure of ski resorts, on which the possibility of using slopes for skiing depends on the state of the ski slopes, the technical condition of equipment (lifts and cable carriageways), artificial snow slopes, their illumination, etc. The condition of snow cover of ski slopes is determined both by weather conditions and the possibility of using artificial snow-plowing installations – "snow cannons", which give the opportunity to start earlier and then finish the ski season.

The development of skiing in the region is not possible without proper investment support. In particular, investment projects for infrastructure development of skiing complexes in the most popular territories of the region have been developed: p. Sinyak, p. Yasinya - Polonina Dragobrat, p. Kvasy - Blyznica, Poloniny Runi, ski resorts Borzhavsky Polonin, resort Petros.

The project of development of the resort "Svydovets", which will be a continuation of the ski resort "Bukovel", may become a grand project of the development of mountain-skiing tourism in the region. The logistics of the future resort should provide a 25 km long forest road. The project envisages the construction of 60 hotel complexes of different types, 33 pendant ropeways, the arrangement of 230 km of ski trails, 120 catering establishments, shops, fitness centers, medical institutions, bank branches, multi-level parking lots, the construction of a private aerodrome with a runway length of 1000 m is planned for landing small planes. The infrastructure of the ski resort will be able to simultaneously accommodate 28 thousand visitors, whose service will involve 5 thousand staff.

However, the main problem that slows down the implementation of investment projects for the development of the infrastructure of skiing, sporting and tourism establishments in the region is the complex procedure of allocation of land for the construction of recreational facilities, as most of them belong to the lands of the forest fund, which inhibits the attraction of foreign ones, and domestic investments in the tourism industry of the Transcarpathian region, the development of tourism and sports infrastructure. The solution of this issue is possible by introducing appropriate amendments to the sub-legal normative legal acts of Ukraine.

Key words: skiing tourism, skiing resort, skiing region, skiing infrastructure, skiing complexes.

Надійшла 23.11.2017р.